

Колькі калядных паштовак Вы падпісалі родным і знаёмым на сёлетняе свята Божага Нараджэння? Напэўна, не так ужо і шмат. Прасцей і хутчэй адправіць віншавальную СМС-ку ці патэлефанаваць. Друкаваная паштоўка з пажаданнямі “Вясёлых свят!” успрымаецца сёння хутчэй як настальгічны элемент. А першая калядная паштоўка ўзнікла менавіта з-за ляноты. Англічанін сэр Генры Коул меў вельмі шмат родных, якіх трэба было кожны год віншаваць з Раствам. Па яго просьбе мастак Джон Хорслі ў 1840 годзе зрабіў 40 аднолькавых літаграфій, на якіх была намалявана сям’я сэра Генры за калядным сталом. Па баках змяшчаліся малюнкi на тэму міласэрнасці: Коулы раздаюць бедным адзенне і ежу. Пад малюнкам быў змешчаны надпіс: “Вясёлых Каляд і шчаслівага Новага года!” Родным сэра Генры такое віншаванне вельмі спадабалася. У 1843 годзе з літаграфіі была надрукавана тысяча паштовак – гэта былі першыя калядныя паштоўкі ў свеце. Дарэчы, з тае тысячы сёння ў свеце засталася ўсяго толькі 12 штук. †

Хутка мільёны каляд-ных паштовак з напісанымі пажаданнямі пачалі дасылацца па ўсім свеце. Як лічыць старэйшы навуковы супрацоўнік Гродзенскага музея гісторыі рэлігіі Галіна Хамко, па малюнках на калядных паштоўках можна прасачыць усю гісторыю святкавання Божага Нараджэння. Так, напрыклад, вельмі распаўсюджаны малюнак на паштоўцы – упрыгожаная ёлка на плошчы – з’явіўся толькі ў канцы XIX ст. Акурат у той час былі вынайздзены электрычныя лямпачкі, якія пачалі вешаць на ёлку на цэнтральнай плошчы.

Таксама цікавая гісторыя паштовак з выявай св. Мікалая. Вобраз гэтага Святога быў

вельмі папулярным на паштоўках, бо менавіта ён прыносіў дзецям падарункі, падкідваючы іх у панчохі ці шкарпэткі. Па паданні, св. Мікалай жыў у IV ст. і дапамагаў бедным. Але ён не хацеў, каб людзі бачылі, хто ім дапамагае. Спачатку св. Мікалай падкідваў манеты ў вакно, а калі рабілася холадна, – у камін. Каля печы ці каміна сушыліся чаравікі і панчошкі, куды і траплялі грошы, а пасля і падарункі. Адсюль і з’явіўся звычай складаць калядныя падарункі ў панчохі. Да XIX ст. св. Мікалай маляваўся ў адзенні біскупа. Пазней, ужо ў XX ст, амерыканцы “пашылі” Святому новы касцюм, больш зручны для перамяшчэння па горадзе – св. Мікалая апранулі ў чырвоныя штаны і чырвоную куртку. Св. Мікалай на паштоўках набыў больш свецкі выгляд. Пачало ў нас ужывацца і амерыканскае імя Санта Клаус.

Паштоўкі адлюстравалі змену моды і стыляў. Напрыклад, ёлка на каляднай паштоўцы ў XX ст. выглядала інакш, чым у XIX ст. Было вырашана, што ёлка са шматлікімі ўпрыгожваннямі і ліхтарыкамі выглядае безгустоўна і трэба пакінуць на ёй толькі два колеры: напрыклад, белы і серабрысты ці залацісты, што і адлюстравалі калядныя паштоўкі. У XX ст. пачалі з’яўляцца таксама і музычныя паштоўкі.

На Гродзеншчыну калядныя паштоўкі прывозіліся з Германіі, Італіі. Прычым гандляры стараліся прывезці паштоўкі без надпісаў, на якія ўжо потым надрукоўваліся словы на польскай мове: “Wesołych świąt!” Гродзеншчына з’яўляецца цікавым рэгіёнам, дзе здаўна жылі побач католікі і праваслаўныя. Адпаведна і калядныя паштоўкі, як распавёў гродзенскі калекцыянер Ян Лялевіч, мелі такія ж выразны падзел.

Старыя калядныя паштоўкі, якія хадзілі па гэтым рэгіёне, мелі самыя розныя сюжэты: зімовыя пейзажы ці ёлкі, выявы шчаслівай сям’і. Св. Мікалай з’явіўся на пазнейшых паштоўках. Малюнкi Святой Сям’і з маленькім Езусам у яслях былі асабліва папулярныя ў 20 - 30-я гады XX ст. Вельмі папулярнай была таксама дзіцячая тэматыка.

– Тэксты віншаванняў на старых паштоўках практычна нічым не адрозніваюцца ад цяперашніх, – кажа Ян Лялевіч. – І сто гадоў таму людзі жадалі адзін аднаму шчасця, здароўя і радасных свят.